

Research Paper

The Concept and Types of Competence of the Review Authorities and the Type of competence of the Authorities in the Cooperative Sector with Regard to the Influential Geographical Components

Yousef Samadi¹, Hamid Abhari^{*2}, Esmail Shamsavandi³

1. Ph.D Student in Private Law, Department of Private Law, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran , Iran
2. Associate Professor, , Department of Private Law, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran , Iran
3. Assistant Professor, , Department of Private Law, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran , Iran

ARTICLE INFO

Abstract

PP:392-401

Use your device to scan and
read the article online

Keywords: *Financing,
Issuing Shares, Bonds,
Borrowing.*

Jurisdiction, according to the law, means the authority and duty that the legislator gives to the judicial authority to handle a lawsuit. Knowing the types of jurisdiction of the court is important, because by knowing each type of jurisdiction, the related rules can be well analyzed and different effects can be imposed on each of them. The authority of authorities is in three categories: intrinsic, relative and local. Inherent competence is the exclusive competence of a judicial or non-judicial authority in dealing with matters or lawsuits announced by the legislator. The rules related to inherent competence are among the mandatory rules and an agreement contrary to it is not possible. The competence related to the union and the cooperative chamber is of the type of inherent competence, because the judicial and administrative authorities of each are of a separate class with their own coordinates and characteristics and are inherently different from each other, and their competence is inherent to specific claims. In relation to relative jurisdiction, considering that the issue of relative jurisdiction is raised when both supreme and supreme authorities have the same nature and gender, i.e. both authorities must be judicial or both authorities must be non-judicial in order to be able to He established two relative competences in a special sense. Therefore, the issue of relative jurisdiction in arbitration authorities is ruled out. Regarding the local jurisdiction, which is the same jurisdiction as the jurisdiction of the court or the arbitration authority, it seems that going directly to the court and removing jurisdiction from the arbitration authority if there is an arbitration agreement is contrary to articles 10 of the Civil Code and 6, 454 and 472 of the civil procedure law.

Citation: Samadi,Y., Abhari, H., Shamsavandi, E. (2024). **The Concept and Types of Competence of the Review Authorities and the Type of competence of the Authorities in the Cooperative Sector with Regard to the Influential Geographical Components.** *Geography(Regional Planning)*, 13(53), 392-401
DOI: 10.22034/JGEOQ.2024.383278.4006

* **Corresponding author:** Hamid Abhari, **Email:** H.abhari@umz.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

It is very clear that individuals should file their claim in an authority that is competent to deal with that claim. After that, it should be determined that the authority in question is intrinsically competent, and secondly, it should be seen which are the authorities that are intrinsically competent and which are the authorities that are relatively competent. As a result, in order to identify a competent judicial authority, i.e. an authority that is worthy of consideration according to the legislator, it should be carefully considered from the two angles of inherent competence and relative competence. Because sometimes two or more different authorities consider themselves competent to deal with a specific lawsuit, such as what is seen in the disputes of the cooperative sector, and for this reason, we will face a dispute in jurisdiction, and the way to resolve it will be investigated.

Methodology

This research is of an applied and descriptive nature.

Results and Discussion

As one of Iran's economic sectors, cooperation is of particular importance. As stated in the constitution, the government is obliged to provide working conditions and work facilities for everyone in order to achieve full employment and provide work tools to all those who are able to work but do not have work tools. The economic system of the Islamic Republic of Iran is based on the three principles of the public, cooperative and private sectors with proper and regular planning (Principle 44 of the Islamic Republic of Iran) so that according to the General Policies Law, Article 44 in the notification of the Supreme Leader, the share of the cooperative sector in the country's economy In the fifth plan, it increased to 25%. Regardless of the practical realization of this law, the extent of the activities of cooperative companies in various fields cannot be denied at present, and a large number of different strata of people, including educators, government employees, workers, all personnel of the armed forces, doctors, etc. Companies have rights and

duties. Therefore, the issue of cooperatives and cooperative companies since the establishment of the first cooperative in Iran, which was officially registered in 1314, has covered a huge segment of our society. According to this expansion, considerable differences occur in these companies because this number of people in the form of cooperative members and shareholders are in the process of communicating with managers or cooperative companies with each other or with related unions due to differences and conflicts in interests. , they have differences. However, this is not far from expected due to the conflict of interests in these relationships and is a natural thing.

Conclusion

The findings of this research highlight that The important issue is how to deal with the disputes that have arisen and the relevant authorities to resolve the disputes, in order to prevent the disintegration of cooperative companies and to prevent material and moral damages. Since cooperative companies are different from other commercial companies listed in the commercial law in terms of members' rights, they have special laws, regulations and executive instructions, therefore the legislator has also considered special rights for its shareholders and in case of disputes, different authorities considered to solve disputes. In fact, despite the fact that cooperative companies are among capital companies in the division of companies, but in terms of the priority that the law gives to the members of these types of companies (so that each person with each capital has one vote), It is safe to say that what is important from the point of view of the legislator is the preservation of the rights of individuals in cooperatives and the superiority of the individual over the capital. That is why the resolution of disputes requires its own measures. A process that is completely different from other commercial companies. What is often considered as a dispute in such companies are the disputes between the members of the board of directors and inspectors on issues such as shares, capital, assemblies, and the rights and duties of the parties. Also, there may be a dispute between companies and cooperative unions, and the legislator has written laws for each of these disputes, which hierarchy must be followed

in order to achieve the result, and non-compliance with the stipulated rules can lead to the cancellation of any illegal action. be made Cooperative companies, unions,

cooperative chambers and courts have been considered as dispute resolution authorities by the legislator.

References

1. Abadi, M. A. (2018). Commercial Law, Ganj-e-Danesh, 37th edition.
2. Abehrī, H. (2018). Civil Procedure [In Persian]. Majd Scientific Cultural Assembly, 2nd edition.
3. Alizadeh, A., & Asadi Ataie, M. (2016). Regulations of Cooperatives: Collection of Laws and Regulations of the Cooperative Sector of the Islamic Republic of Iran, Arman Kherad Publications, 3rd edition. [In Persian]
4. Aminī, E., & Mansouri, A. (2017). Justifiability and legitimacy of domestic arbitration awards: A judicial perspective. Private Law Research Journal, 6(22). [In Persian]
5. Ansari, M., & Taheri, M. A. (2005). Encyclopedia of Private Law, Volume 2. Mahrab-e-Fekr Publications, 1st edition.
6. Bahesti, M. J. (2004). Competence in civil suits and monetary matters. Payam-e-Amoozesh Journal, 2(8) [In Persian].
7. Darvishi, H. (2011). A study on mediation as a friendly method of dispute resolution. Law Journal of Tehran University Faculty of Law and Political Science, 41(4). [In Persian]
8. Eskandari, A. M. (2005). The complementary role of alternative dispute resolution methods in resolving claims related to contractual and tort damages. Bar Association of Central Attorneys Journal, 22.
9. Habibi, M. (2011). Arbitrability of disputes arising from intellectual property rights. Proceedings of the Centenary Conference on the Establishment of the Arbitration Institution in Iranian Law. [In Persian].
10. Habibi, M. (2018). Analytical Civil Law, Volume 1. Mizan Publications. [In Persian].
11. Hasani, H. (2004). Cooperative Law (Cooperative Companies), 3rd edition. [In Persian].
12. Human Resources and Cultural Affairs Deputy of Tehran Judiciary. (2022). Judicial Procedure of Tehran Province Courts, Arbitration for the Years 2001 to 2021. [In Persian].
13. Jafarī Langarūdī, M. J. (2009). Comprehensive Glossary of Legal Terminology, Volume 2, 4th edition. [In Persian].
14. Janidi, L. (1999). A comparative review of the International Commercial Arbitration Act. University of Tehran Publications.
15. Matin Daftari, A. (2002). Commercial Civil Procedure, Majd Publications, 2nd edition. [In Persian].
16. Mehryar, M., & Hashemi, S. F. (2022). Comprehensive Explanation of Cooperative Laws and Regulations, Andisheh Ershad Publications, 1st edition.
17. Mohajeri, A. (1999). Comprehensive Civil Procedure, Tehran, Fekr Sazan, 1st edition, Volume 4. [In Persian].
18. Mohammadzadeh Asl, H. (2001). Iranian Law of Arbitration, Ghoghnoos Publications, Tehran. [In Persian].
19. Mo'in, M. (2008). Persian Culture, Farhang-Nama Publications.
20. Momeni, S. M. (2015). Commercial Law in the New Order, Majd Publications, 1st edition. [In Persian].
21. Nahrini, F. (2017). Civil Procedure: Judicial and Non-Judicial References and Their Jurisdiction, Volume 1, Ganj-e-Danesh Publications, 2nd edition.
22. Pir, H., Hayati, A., & Abouzar, A. (2016). Independence of arbitration clauses in domestic and international arbitration. National Conference on the Role of Arbitration in Dispute Resolution.
23. Pourabraham, A., & Salimi, M. R. (2019). Alternative methods of dispute resolution. Majd Publications, 1st edition. [In Persian].
24. Sadrzadeh Afshar, M. (2008). Civil and Commercial Procedure, Jihad University Press, 10th edition. [In Persian].
25. Safaei, S. H. (1996). International Law and International Arbitration, 1st edition.

- 26.**Salimi, M., & Zare, M. (2016). An introduction to mediation in commercial disputes. *Private and Criminal Law Research Journal*, 30.
- 27.**Shams, A. (2010). *Advanced Civil Procedure*, Drake Publications, 22nd edition [In Persian].
- 28.**Sotudeh Tehrani. (2015). *Commerce*, Volume 2. Dadgostar Publications, 35th edition. [In Persian].
- 29.**Tavakolian, R. (2017). *Arbitration in the cooperative sector of Iran*. Shahcharagh Publications, 1st edition. [In Persian].
- 30.**Tavassoli, J., Jamshidi, M., & Manouchehri, M. (2001). An overview of alternative dispute resolution methods in the new regulations of the International Chamber of Commerce. *International Law Journal*, 26(27). [In Persian].
- 31.**Yousefzadeh, M. (2015). *Civil Procedure*, 3rd edition, Tehran, Joint Stock Company. [In Persian].

مقاله پژوهشی

مفهوم و انواع صلاحیت مراجع رسیدگی و نوع صلاحیت مراجع در بخش تعاون با توجه به مولفه‌های جغرافیایی تاثیرگذار

یوسف صمدی - دانشجوی دکتری، گروه حقوق خصوصی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

حمید ابهری* - دانشیار، گروه حقوق خصوصی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

اسماعیل شاهسوندی - استادیار گروه حقوق خصوصی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>شماره صفحات: ۳۹۲-۴۰۱</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> 	<p>منظور از صلاحیت از نظر قانون اختیار و تکلیفی است که قانونگذار به مرجع قضایی جهت رسیدگی به دعوائی می‌دهد. شناخت انواع صلاحیت دادگاه دارای اهمیت، از این جهت است که با شناخت هر یک از انواع صلاحیت می‌توان قواعد مربوط را به خوبی تحلیل و آثار متفاوتی را بر هر کدام بار کرد. صلاحیت مراجع در سه دسته ذاتی، نسبی و محلی قرار دارد. صلاحیت ذاتی یا همان شایستگی اختصاصی یک مرجع قضایی یا غیرقضایی در رسیدگی به امور یا دعاوی اعلامی از ناحیه قانونگذار است. قواعد مربوط به صلاحیت ذاتی از قواعد آمره است و توافق برخلاف آن امکان ندارد. صلاحیت مربوط به اتحادیه و اتاق تعاون از نوع صلاحیت ذاتی است چرا که مراجع قضایی و اداری هر یک، از صنف جداگانه‌ای با مختصات و ویژگی‌های خاص خود هستند و ذاتاً با هم متفاوتند و صلاحیت آنها نسبت به دعاوی خاص مرجع الیه ذاتی است. در رابطه با صلاحیت نسبی نیز با توجه به اینکه بحث صلاحیت نسبی وقتی مطرح می‌گردد که هر دو مرجع تالی و عالی دارای یک ماهیت و جنس یکسان باشند، یعنی هر دو مرجع یا باید قضایی باشند یا هر دو مرجع باید غیرقضایی باشند تا بتوان میان آن دو صلاحیت نسبی به مفهوم خاص برقرار کرد. لذا موضوع صلاحیت نسبی در مراجع دآوری منتفی است. در خصوص صلاحیت محلی که همان صلاحیت رسیدگی به دعوا در حوزه قضائی دادگاه یا مرجع دآوری است، به نظر می‌رسد مراجعه مستقیم به دادگاه و سلب صلاحیت از مرجع دآوری در صورتی که موافقتنامه دآوری وجود داشته باشد برخلاف مواد ۱۰ قانون مدنی و ۴۵۴ و ۴۷۲ قانون آیین دادرسی مدنی است. در اختلاف در صلاحیت مراجع دآوری و دادگاه مطابق با قسمت دوم ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی مدنی پرونده برای حل اختلاف باید به دیوان عالی کشور ارسال گردد.</p>

واژه‌های کلیدی:

مفهوم صلاحیت، نوع صلاحیت، مراجع رسیدگی، بخش تعاون.

استناد: صمدی، یوسف؛ ابهری، حمید؛ امید، شاهسوندی، اسماعیل. (۱۴۰۲). مفهوم و انواع صلاحیت مراجع رسیدگی و نوع صلاحیت مراجع در بخش تعاون با توجه به مولفه‌های جغرافیایی تاثیرگذار. فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۳(۵۳)، صص ۳۹۲-۴۰۱
DOI: 10.22034/JGEOQ.2024.383278.4006

مقدمه

پر واضح است که اشخاص می‌بایست دعوی خود را در مرجعی مطرح نمایند که صالح به رسیدگی به آن دعوی باشد. پس از آن باید مشخص شود که مرجع مزبور ذاتاً صالح به رسیدگی است و در وهله دوم باید دید مراجعی که از نظر ذاتی صالحند و مراجعی که از نظر نسبی صالحند کدامند. در نتیجه جهت تشخیص مرجع قضاوتی صالح یعنی مرجعی که بنا بر نظر قانونگذار شایسته رسیدگی است، از دو زاویه صلاحیت ذاتی و صلاحیت نسبی مورد دقت قرار گیرد. چرا که گاهی دو یا چند مرجع مختلف در رسیدگی به دعوی خاص خود را صالح به رسیدگی می‌دانند مانند آنچه در اختلافات بخش تعاون مشاهده می‌گردد و به همین جهت با اختلاف در صلاحیت مواجه خواهیم بود که نحوه حل آن بررسی خواهد شد. در مبحث داوری آنچه که از حیث صلاحیت ایجاد اختلاف می‌کند از چند منظر قابل طرح است؛ گاهی اختلاف صلاحیت فی مابین مرجع داوری و دادگاه است گاهی هم اختلافات پیش آمده در بحث صلاحیت مربوط به موضوعاتی است که به طور کلی و بر اساس قانون غیر قابل ارجاء به داوری هستند و گاهی اختلاف در حدود صلاحیت داور و اختیارات داور است. همچنین در هر یک از سه فرض مطرح بحث اعتراض به صلاحیت و مرجع حل اختلاف نیز قابل بحث خواهد بود که به آن پرداخته خواهد شد. لذا در قسمت اول مفهوم صلاحیت و انواع آن تشریح می‌گردد و در قسمت دوم موضوع اختلاف در صلاحیت فی مابین مراجع داوری و مراجع قضایی مورد تحلیل قرار می‌گیرد و سپس بررسی حدود صلاحیت داور مطرح خواهد شد.

پیشینه پژوهش

درباره صلاحیت دادگاه، اتاق تعاون و اتحادیه شرکت تعاونی در حل و فصل اختلافات مربوط به سهامداران شرکت‌های تعاونی، تحقیق مستقلی انجام نشده است اما در برخی از آثار حقوقی، اشاراتی به این موضوع شده است که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

شمس (۱۳۸۹)، در کتاب خود تحت عنوان آیین دادرسی مدنی دوره بنیادین، جلد سوم صفحه ۱۶۳ می‌نویسد: «داوری یک تاسیس یا نهاد حقوقی، که طرفین قاعداً با توافق یکدیگر فصل خصومت را به شخص یا اشخاصی که تعیین کرده‌اند واگذار می‌کنند که قاضی نیستند و از سیستم منظمه دادگستری خارج‌اند. داوری، علی القاعده مبتنی بر توافق طرفین است. همچنین در رابطه‌ی بین عقد اصلی و شرط داوری مانند دیگر شروط است بنابراین شرط داوری تابع عقد اصلی است پس هیچ یک از طرفین قبل از برهم زدن عقد اصلی حق فسخ شرط داوری را ندارند. در صورت فسخ یا اقاله عقد اصلی تعهد ناشی از شروط داوری نیز ساقط می‌گردد».

جنیدی (۱۳۷۸)، در کتابش تحت عنوان، قانون حاکم بر داوری‌های تجاری بین المللی می‌نویسد: «هر گاه در اختلاف تکلیف داور معلوم باشد دیگر نیازی به تعیین داور در محاکم نیست. لیکن هر گاه طرفین داوران خود را برگزیده باشند یا بعد از تعیین داور به وسیله مرجع قضایی و تشکیل دادگاه داوری اختلاف راجع به صحت معامله یا قرارداد مطرح شود، قاعده مذکور یعنی دخالت دادگاه لازم الاجرا نخواهد بود».

توکلیان (۱۳۹۶)، در کتابش تحت عنوان: داوری در بخش تعاون، صفحه ۴۰۹ می‌نویسد: «بحث داوری در حقوق ایران ترکیبی از دو نظریه قراردادی و صلاحیتی است بدین توضیح که امر داوری در بخش تعاون هم از جمله قواعد حاکمیتی و الزامی است و هم به نحوی تابع قراردادی است که طرفین در ابتدا در قالب اساسنامه با هم منعقد می‌کنند».

صدرزاده افشار (۱۳۸۷)، در کتاب خود تحت عنوان آیین دادرسی مدنی و بازرگانی صفحه ۱۴۷ می‌نویسد: «صلاحیت آن مقدار اختیاری است که محاکم برای رسیدگی و قطع و فصل دعاوی دارا می‌باشد».

روش پژوهش

روش تحقیق در این رساله به صورت توصیفی-تحلیلی بوده و در این راستا از منابع معتبر کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است. از سوی دیگر، منابعی که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفتند عبارتند از دو دسته منابع که یکی منابع دست اول بوده‌اند که منظور از منابع دست اول، قوانین و مقررات یعنی قانون بخش تعاون و اصلاحیه ۱۳۹۳ آن، قانون آیین دادرسی مدنی و آیین نامه

ها و بخش‌های نامه مرتبط و رویه قضایی است و دیگری منابع دست دوم یعنی دکترین‌ها و نظریات پیرامون آیین حل و فصل اختلافات در بخش تعاون که با توجه به ابهامات متعدد در قوانین موجود، راهگشا هستند.

مبانی نظری

مفهوم صلاحیت

مفهوم لغوی صلاحیت: صلاحیت در لغت از ریشه‌ی «صلح» و حاصل مصدر لازم است و به معنای «شایستگی»، «درخوری»، «سزآوری» و «اهلیت» آمده است. «صلاحیت» اصطلاحی است که در رشته‌ها و شاخه‌های گوناگون علم حقوق کاربرد داشته و به تناسب هر یک از رشته‌ها و شاخه‌ها، تعاریفی نیز از آن به عمل آمده است: در تعریف عام صلاحیت در علم حقوق گفته شده است «صلاحیت اختیار و استحقاق اقدام در امری که قانون معین کرده است برای مأمور قضایی (قضات) یا اداری (در مورد محاکم اداری) یا وابستگان به دولت مانند دفاتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق» (لنگرودی، ۱۳۸۸: ۲۳۵۵) بنابراین می‌توان گفت صلاحیت در مفهوم عام، اختیار و تکلیفی است که قانون به شخص یا مرجعی برای انجام کار معین داده است که اختصاص به مرجع قضایی ندارد. در مفهوم خاص، در آیین دادرسی مدنی، منظور اختیار و تکلیفی است که قانونگذار به مرجع قضایی جهت رسیدگی به دعوائی می‌دهد (یوسف زاده، ۱۳۹۴: ۱۵۷).

مفهوم اصطلاحی صلاحیت: منظور از صلاحیت همان شایستگی رسیدگی مرجعی است که دعوی به آن احاله شده است هرچند که قانون آئین دادرسی مدنی به تعریف صلاحیت نپرداخته است ولی دکترین حقوق تعاریف گوناگونی از صلاحیت بیان داشته‌اند. برخی از ایشان صلاحیت را حق و تکلیف مراجع در رسیدگی به دعوی دانسته‌اند که البته این حق و تکلیف به حکم قانون بر مرجع قضایی بار می‌گردد (شمس، ۱۳۸۱: ۳۹۶).

در جایی دیگر صلاحیت توانایی و الزام مراجع قضایی آن هم به موجب حکم قانون تعریف شده است (مدنی، ۱۳۷۶: ۱۶۶). در این تعریف نیز صلاحیت توانایی مرجع رسیدگی کننده به دعوی است که منشا این توانایی نیز قانون است به نحوی که سایر مراجع و اشخاص فاقد این شایستگی هستند.

برخی دیگر صلاحیت را چنین تعریف نموده‌اند که، صلاحیت اختیاری است که به دادگاه داده شده تا به دعوی رسیدگی کند که این اختیار یا به موجب حکم قانون است و یا به موجب حکم خاص در رابطه با دادگاه‌های اختصاصی و یا به موجب حکم عام در خصوص دادگاه‌های عمومی (متین دفتری ۱۳۷۸: ۲۰۸). لذا با توجه به تعاریف ارائه شده صلاحیت از طرفی یک تکلیف است و دادگاه صالح راهی به جز رسیدگی ماهوی به دعوی مربوط به حیطه صلاحیت را ندارد و چنانچه از رسیدگی امتناع نماید مرتکب تخلف شده است و از طرف دیگری حق است، بدین معنی که چنانچه دادگاهی در موضوعی صلاحیت نداشته باشد می‌بایست قرار عدم صلاحیت صادر و پرونده را به مرجع صالح ارسال نماید.

مفهوم اختلاف در صلاحیت: موضوع اختلاف در صلاحیت وقتی حادث می‌گردد که دو مرجع خود را صالح به دعوا بدانند و یا اینکه دو مرجع خود را صالح به دعوا ندانند که بر این اساس اختلاف در صلاحیت نفیاً و یا اثباتاً محقق می‌شود (شمس ۱۳۸۱: ۴۴۳). بر اساس ماده ۲۷ قانون آئین دادرسی مدنی: «در صورتی که دادگاه رسیدگی کننده خود را صالح به رسیدگی نداند با صدور قرار عدم صلاحیت، پرونده را به دادگاه صلاحیتدار ارسال می‌نماید. دادگاه مرجوع الیه مکلف است خارج از نوبت نسبت به صلاحیت اظهار نظر نماید و چنانچه ادعای عدم صلاحیت را نپذیرد، پرونده را جهت حل اختلاف به دادگاه تجدید نظر ارسال می‌کند.» بر این اساس اختلاف در صلاحیت وقتی محقق می‌گردد که دادگاه مرجوع الیه ادعای عدم صلاحیت را نپذیرد و دادگاه اول را صالح تشخیص دهد. (همان ۴۴۶) البته طبق ماده ۲۸ همان قانون حل اختلاف در صلاحیت بین دادگاه عمومی و مراجع غیر قضایی با دیوان عالی کشور می‌باشد.

بحث و یافته‌های تحقیق

صلاحیت مراجع رسیدگی از دیدگاه قانونی به عنوان اختیار و تکلیفی تعریف می‌شود که قانونگذار به مرجع قضایی جهت رسیدگی به دعوایی می‌دهد. این موضوع در حقوق مدنی و آیین دادرسی جایگاه ویژه‌ای دارد و شناخت انواع صلاحیت‌های دادگاهی و دیگر مراجع قضایی از اهمیت بسزایی برخوردار است. با شناخت هر یک از این انواع صلاحیت، می‌توان قواعد و ضوابط مربوط به آنها را به خوبی تحلیل کرد و تأثیرات متفاوتی که بر هر کدام از آنها وارد می‌شود را بررسی نمود. صلاحیت مراجع رسیدگی در سه دسته ذاتی، نسبی و محلی قرار می‌گیرد. صلاحیت ذاتی یا همان شایستگی اختصاصی یک مرجع قضایی یا غیرقضایی در رسیدگی به دعوی اعلامی از نظر قانونگذار است. این نوع صلاحیت از قواعد آمره بوده و قابل تغییر توافقی نیست. به عنوان مثال، صلاحیت مربوط به اتحادیه و اتاق‌های تعاونی به عنوان صلاحیت ذاتی شناخته می‌شود زیرا مراجع قضایی و اداری هر یک، از صنف جداگانه‌ای با مختصات و ویژگی‌های خاص خود هستند و در نتیجه، صلاحیت آنها نسبت به دعوی خاص مرجع الیه، ذاتی است. در رابطه با صلاحیت نسبی نیز، بحث مطرح می‌شود که هنگامی مطرح می‌شود که هر دو مرجع دارای یک ماهیت و جنس مشابه باشند، به عبارت دیگر، هر دو مرجع باید یا قضایی باشند یا هر دو مرجع باید غیرقضایی باشند تا بتوان میان آن دو صلاحیت نسبی را به مفهوم خاص برقرار کرد. لذا موضوع صلاحیت نسبی در مراجع داورى منتفی است. صلاحیت محلی که همان صلاحیت رسیدگی به دعاوا در حوزه قضایی دادگاه یا مرجع داورى است، نیز از اهمیت بسزایی برخوردار است. بر اساس مفهوم قانونی، مراجعه مستقیم به دادگاه و سلب صلاحیت از مرجع داورى در صورت وجود موافقتنامه داورى برخلاف قواعد مربوط است و این موضوع می‌تواند به عنوان یک اختلاف در صلاحیت مراجع تلقی شود. در خصوص اختلاف در صلاحیت مراجع داورى و دادگاه، مطابق با قسمت دوم ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی مدنی، پرونده برای حل اختلاف باید به دیوان عالی کشور ارسال گردد. این نکته نشان می‌دهد که حل اختلاف درباره صلاحیت مراجع دادگاهی و داورى به عنوان یک مسأله حیاتی در حقوق مدنی مطرح است و نیازمند یک فرآیند قانونی دقیق و شفاف است. با توجه به بررسی فوق، مشخص است که شناخت و درک صلاحیت‌های مراجع رسیدگی از دیدگاه قانونی امری اساسی است که به عنوان پایه‌ای برای اعمال قواعد و ضوابط حقوقی در رسیدگی به دعاوی و اختلافات مطرح می‌شود. تشخیص صحیح صلاحیت‌ها و رعایت آن در فرآیندهای قانونی می‌تواند به تضمین عدالت و انصاف در دسترسی به دادگاه‌ها و مراجع قضایی کمک کند و در نتیجه، ارتقای سطح عدالت در جامعه را ایجاد نماید.

نتیجه‌گیری

در ارتباط با فرضیه اصلی تحقیق حاضر باید گفت که با توجه به اینکه مراجع مربوطه در بخش تعاون، هر یک از صنف جداگانه با مختصات و ویژگی‌های خاص خود برخوردار می‌باشند، لذا اختلاف صلاحیت در این مراجع با محاکم دادگستری، ذاتی است و مرجع حل اختلاف، بر اساس ماده ۲۸ قانون آیین دادرسی مدنی، دیوان عالی کشور می‌باشد. در ارتباط با فرضیه اول فرعی باید گفت که با توجه به بند یک ماده ۱۶ آیین نامه داورى بخش تعاون، برخلاف آن چه که در فرضیه موجود است که دادگاه عمومی حقوقی را دارای صلاحیت دانسته است، در صورت حدوث اختلاف در صلاحیت میان اتحادیه تعاونی و مرکز داورى اتاق تعاون، حسب تصریح بند یک ماده ۱۶، هیچ گونه اختلاف در صلاحیت امکان وقوع ندارد چرا که تنها در صورت عدم حصول نتیجه در اتحادیه تعاونی با این پیش فرض که حل و فصل اختلافات در بخش تعاون پیش بینی شده و اتحادیه مربوطه یا مشابه وجود داشته باشد؛ مرکز داورى اتاق تعاون صلاحیت رسیدگی خواهد داشت. در ارتباط با فرضیه فرعی دوم باید گفت که با توجه به اصلاح قانون بخش تعاون در ۱۳۹۳ و پذیرش صلاحیت ذاتی اتاق تعاون به شکل داورى نیمه اجباری و صلاحیت ذاتی اتحادیه تعاونی به شکل کدخدامنشی به طریق میانجی‌گری، محاکم قضایی در رسیدگی به اختلافات مربوط به بخش تعاون در صلاحیت ذاتی این مراجع وجود دارد، ابتداء ساکن حق رسیدگی ندارد. در ارتباط با فرضیه فرعی سوم، اتاق تعاون صلاحیت رسیدگی به اختلافات مرتبط با بخش تعاون به شکل داورى میان سهامداران را برعهده دارد اما اتحادیه تعاونی صرفاً در صورتی صلاحیت رسیدگی به دعاوی حقوقی مندرج در قوانین ذیربط بین

سهامداران را دارد که صلاحیت آن اتحادیه در اساسنامه مورد پذیرش صریح قرار گرفته باشد ضمن این که اتحادیه مربوطه یا مشابه وجود داشته باشد. نهایتاً، هیچ یک از این دو نهاد صلاحیت رسیدگی به دعاوی غیرمرتبط با فعالیت بخش تعاونی از جمله دعاوی کیفری را ندارند.

منابع

- ابهری، حمید. (۱۳۹۷). آیین دادرسی مدنی، جلد‌های اول و دوم، مجمع علمی فرهنگی مجد، چاپ دوم.
- اسکندری، امیر محمد. (۱۳۸۴). نقش تکمیلی روش‌های حل اختلاف جایگزین در حل و فصل دعاوی مربوط به ضمان قهری و خسارات، مجله کانون وکلای دادگستری مرکز، شماره ۲۲.
- امینی، عیسی؛ منصور، عباس. (۱۳۹۶). موجه و مدلل بودن رأی داوری داخلی با نگاهی بر رویه قضایی، فصلنامه پژوهشی حقوقی خصوصی، سال ششم، شماره ۲۲.
- انصاری، مسعود؛ طاهری، محمدعلی. (۱۳۸۴). دانشنامه حقوق خصوصی، جلد ۲، انتشارات محراب فکر، چاپ نخست.
- بهشتی، محمدجواد. (۱۳۸۳). صلاحیت در دعوی مدنی و امور حسبی، مجله پیام آموزش، معاونت آموزش قوه قضاییه، سال دوم، شماره ۸.
- پورابراهیم، احمد؛ سلیمی، میررضا. (۱۳۹۸). روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات، انتشارات مجد، چاپ اول.
- پیر، حیاتی، ابوذر. (۱۳۹۵). استقلال شرط داوری در داوری داخلی و بین‌المللی، همایش ملی جایگاه داوری در حل اختلافات.
- توسلی، جهرمی، منوچهری. (۱۳۸۰). نگاهی به شیوه‌های جایگزین حل اختلاف در مقررات جدید اتاق بازرگانی بین‌المللی، مجله حقوقی بین‌المللی، شماره ۲۶ و ۲۷.
- توکلین، روح‌الله. (۱۳۹۶). داوری در بخش تعاونی ایران، انتشارات شاهچراغ، چاپ اول.
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر. (۱۳۸۸). مبسوط در ترمینولوژی حقوق، کتابخانه‌ی گنج دانش، جلد دوم، چاپ چهارم.
- جنیدی، لعیا. (۱۳۷۸). نقد و بررسی تطبیقی قانون داوری تجاری بین‌المللی، انتشارات دانشگاه تهران.
- حبیبی، مجنده. (۱۳۹۰). داوری‌پذیری اختلافات ناشی از حقوق مالکیت معنوی، در مجموعه مقالات همایش صدمین سال تأسیس نهاد داوری در حقوق ایران، چاپ اول، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی.
- حبیبی، محمود. (۱۳۹۷). حقوق مدنی تحلیلی، جلد اول، انتشارات میزان.
- حسینی، حسن. (۱۳۸۳). حقوق تعاون (شرکت‌های تعاونی)، چاپ سوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- درویشی، هویدا. (۱۳۹۰). مطالعه‌ای بر میانجی‌گری به عنوان روش دوستانه حل و فصل اختلافات، فصلنامه حقوق دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، دوره ۴۱، شماره ۴.
- ستوده تهرانی. (۱۳۹۴). تجارت، جلد دوم، انتشارات دادگستر، چاپ سی و پنجم.
- سلیمی، محسن؛ زارع، مهدی. (۱۳۹۵). درآمدی بر میانجی‌گری در اختلافات بازرگانی، فصلنامه تحقیقات حقوقی خصوصی و کیفری، شماره ۳۰.
- شمس، عبدالله. (۱۳۸۹). آیین دادرسی مدنی (دوره پیشرفته)، انتشارات دراک، ش ۶۷۱، جلد نخست، چاپ بیست و دوم.
- صدرزاده افشار، محسن. (۱۳۸۷). آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ دهم.
- صفایی، سید حسین. (۱۳۷۵). حقوق بین‌الملل و داوری‌های بین‌المللی، چاپ اول، نشر میزان.
- عبادی، محمدعلی. (۱۳۹۷). حقوق تجارت، گنج دانش، چاپ سی و هفتم.
- علیزاده، عباس؛ اسدی عطایی، معصومه. (۱۳۹۵). مقررات تعاونی‌ها: مجموعه قوانین و مقررات بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، انتشارات آرمان خرد، چاپ سوم.
- متین دفتری، احمد. (۱۳۸۱). آیین دادرسی مدنی بازرگانی، انتشارات مجد، جلد نخست، چاپ دوم.
- محبی، محسن. (۱۳۸۳). دیوان داوری دعاوی ایران، ایالات متحده آمریکا، چاپ اول، تهران، انتشارات جاودانه.

- محسنی، حسن. (۱۳۸۹). اداره جریان دادرسی مدنی، انتشارات سهامی، چاپ اول، تهران.
- محمدزاده اصل، حیدر. (۱۳۷۹). داوری در حقوق ایران، چاپ اول، انتشارات ققنوس، تهران.
- معاونت منابع انسانی و امور فرهنگی دادگستری استان تهران. (۱۴۰۱). رویه قضایی محاکم استان تهران، داوری سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۰.
- معین، محمد. (۱۳۸۷). فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات فرهنگ‌نما.
- مومنی، سید مصطفی. (۱۳۹۴). حقوق تجارت در نظم نوین، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول.
- مهاجری، علی. (۱۳۷۸). مبسوط در آیین دادرسی مدنی، تهران، فکر سازان، چاپ اول، جلد ۴.
- مهریار، محمد؛ هاشمی، سیدفاطمه. (۱۴۰۱). شرح جامع قوانین و مقررات شرکت‌های تعاونی، انتشارات اندیشه ارشد، چاپ اول، تهران.
- نهرینی، فریدون. (۱۳۹۶). آیین دادرسی مدنی، مراجع قضایی و غیر قضایی و حدود صلاحیت آن‌ها، جلد اول، انتشارات گنج دانش، چاپ دوم.
- یوسف‌زاده، مرتضی. (۱۳۹۴). آیین دادرسی مدنی، چاپ سوم، تهران، شرکت سهامی.